

Temanotat

Yezider – en kurdisk minoritet

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Rapportene er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2008

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70
Fax: 23 30 90 00
E-post: mail@landinfo.no
www.landinfo.no

SUMMARY

This report provides brief information about the Yezidis and their religious beliefs. The last part of the report is about the Iraqi Yezidis especially and their security situation.

The sources provide more supplementing information.

SAMMENDRAG

Temanotatet redegjør kort om yezidene og deres religiøse tro. Siste del av notatet omhandler yezidene i Irak og deres sikkerhetssituasjon.

Mer utfyllende informasjon finnes i kildelisten.

INNHold

1. Innledning	5
2. Kurdernes religiøse tilhørighet	6
2.1 Muslimske kurdere	6
2.2 Yezider	6
3. Yezidisme	7
3.1 Religiøs tro	7
3.2 Religiøst lederskap	8
3.3 Religiøs praksis	8
4. Yezider i Irak	9
4.1 Antall og geografisk tilhørighet	9
4.2 Språk og dialekter	9
4.3 Politisk representasjon	10
4.4 Forholdet til kurdiske regionale myndigheter (KRG)	10
4.5 Sikkerhetssituasjonen 2003 – 2007	11
4.6 Sikkerhetssituasjonen 2008	13
5. Kilder	14
5.1 Skriftlige kilder	14
5.2 Muntlige kilder	16

1. INNLEDNING

Yezidismen er en kurdisk religion som sannsynligvis ble dannet for mellom 800 og 1000 år siden. Religionen har sine røtter i *zoroastrismen*, grunnlagt av profeten Zarathustra som skal ha levd i Persia ca. 1000 år før Kristus.¹

Yezider er etniske kurdere og snakker ulike kurdiske dialekter, avhengig av hvilket land de bor i. Hvor mange yezider som finnes totalt er usikkert og omstridt. Ulike kilder oppgir antallet til å være mellom 150 000² og 700 000.³

De fleste yezider i Midtøsten bor i Nord-Irak. De øvrige bor i Syria, Tyrkia, Armenia og Georgia.⁴ Mange yezider fra Tyrkia har innvandret til Tyskland som asylsøkere og arbeidsmigranter.⁵

Yezidene har en gammel og rik kultur. De har tatt godt vare på sitt særpreg og sine tradisjoner og det yezidiske fellesskapet er sterkt. I likhet med muslimske kurdere i Midtøsten er yezidene organisert i stamme- og klansamfunn og ledes av en sjeik, *shaikh*, en religiøs leder. Det yezidiske samfunnet er strengt hierarkisk og sosialt svært konservativt og det er tradisjonelt sterke bånd mellom yezider og deres ledere.

Bare en som er født inn i en yezidisk familie er yezid. Fordi blodsband er avgjørende drives ingen misjonsvirksomhet og det er umulig å konvertere til yezidisme. Yezider anser seg for å være etterkommere av kun Adam (for ordens skyld; det første mennesket iht. skapelsesberetningen i Genesis), mens alle andre mennesker, muslimske kurdere inkludert, anser seg for å være etterkommere av Adam og Eva.⁶

Ifølge yezidisk mytologi ble Adams sæd plassert i en forseglet krukke av påfuglengelen Melek Taus. Etter ni måneder steg guttebarnet Shehid bin Jer opp av krukken med kunnskap om den eneste sanne religion. Shehid bin Jer giftet seg med en *huri*⁷ og ble forfaderen til alle yezider. Av den grunn ser yezider på seg selv som overordnet og fysisk og åndelig ”renere” enn andre mennesker. Blandede ekteskap, også ekteskap på tvers av den interne lagdelingen i yezid-samfunnet⁸ og ekteskap med andre muslimske kurdere er forbudt og kan medføre utstøtelse og represalier som for eksempel drap.

¹ Zarathustras lære var sterkt dualistisk. Alt var todelt, og han innførte begrepet om det gode (Gud) og det onde (djevel) som universelt motstridende makter.

² Bruinessen, 1991. Religion in Kurdistan. *Kurdish Times*, 4 (1-2).

³ Encyclopaedia of the Orient, [ingen dato]. *Yazidism*. Tilgjengelig fra: <http://i-cias.com/e.o/uyazidism.htm>

⁴ Caucas Europenews, 2006. The Yezidi Kurds from Tbilisi. *Caucas Europenews*, desember. [Ikke lenger tilgjengelig på internett.]

⁵ Bruinessen, 1991. Op.cit.

⁶ Encyclopaedia of the Orient. Op.cit.

⁷ Hurier, jomfruer i det muslimske paradiset.

⁸ Spät, 2007. *The Yezidis*. London: Saqi Books.

2. KURDERNES RELIGIØSE TILHØRIGHET

2.1 MUSLIMSKE KURDERE

Kurdere har et svært sammensatt mønster med hensyn til religiøs tilhørighet. Flertallet er sunnimuslimer og tilhører lovskolen *Shafi'i* (i motsetning til for eksempel flertallet av arabiske sunnimuslimer i Irak som tilhører lovskolen *Hanafi*). Mange irakiske sunnikurdere er knyttet til *sufismen*, dvs. islamske mystiske ordener eller brorskap. De største og mest innflytelsesrike brorskap er *Qadiri* og *Naqshbandi*, som begge har mange tilhengere i Midtøsten, Sentral-Asia og Sør-Asia. I Tyrkia finnes flere millioner kurdiske *alawitter*, en uortodoks gren av shia-islam. I Irak og Iran finnes betydelige shia-muslimske kurdiske minoriteter som *Shabak*, *Faily* og *Ahl-e Haqq*.

2.2 YEZIDER

Som ikke-muslimer skiller yezidene seg ut fra andre kurdiske grupper. De tilhører ikke "Bokens folk"⁹ som muslimer kaller kristne og jøder, og har i løpet av sin mange hundreårige historie måttet tåle trakassering og diskriminering, tidvis også forfølgelser og massakrer fra shia- og sunnimuslimske herskere og naboer. Press fra det muslimske storsamfunnet medførte at mange opp igjennom historien konverterte til islam (noen også til kristendommen). Ifølge Martin van Bruinessen finnes det en rekke muslimske kurdiske stammer i dagens Irak, Syria og Tyrkia som opprinnelig var yezider.¹⁰

Under Saddam Husseins regime ble yezidene (i likhet med muslimske kurdere og turkmenere i Nord-Irak) utsatt for arabiseringskampanjer og massive overgrep i form av for eksempel tvangsregistrering (som arabere), systematisk diskriminering, kollektiv avstraffelse og tvangsflytting av hele landsbyer.

⁹ Ahl al-kitab, arabisk; "Bokens folk".

¹⁰ Bruinessen, 1991. Op.cit.

3. YEZIDISME

Yezidisk tro og praksis er delvis ukjent fordi yezidene alltid har skjernet religionsutøvelsen fra omverdenen. Dette til tross for at de ellers er åpne om at de er yezider og har en sterk religiøs identitet. Det er imidlertid kjent at de har en monoteistisk tro som har tatt opp i seg elementer fra jødedom, assyrisk og armensk kristendom, zoroastrisme og islamsk mystisisme (sufisme).

Yezider anser sjeik Adi ibn Musafir som grunnleggeren av deres tro. Han var en *sufi*, en sunnimuslimsk mystiker fra Beka'a dalen i Libanon (død ca. 1160).¹¹ Sjeik Adis grav ligger i Lalish (ca. 30 km nordøst for Mosul) er yeziders viktigste helligdom.

Yezidismen har en meget gammel, omfattende og rik muntlig tradisjon i form av hellige hymner, myter og legender. Først i 1970-årene begynte yezider arbeidet med systematisk å skrive ned tradisjonen.¹² To hellige bøker, Åpenbaringsens Bok, *Kitab al-Jilwa*, og Den Svarte boken, *Meshafa Rash*, har begge et innhold som tilskrives sjeik Adi.

3.1 RELIGIØS TRO

Ifølge yezidisk tro har Gud, som skapte verden, mistet sin skaperkraft og overlatt til sju engler å styre verden. Yezidene kalles derfor også for "engledyrkere". Den viktigste av de sju englene er påfuglengelen Melek Taus. Han var engelen som nektet å lyde Guds befaling om å knele for det første mennesket Adam og som derfor falt i unåde, men som angret og ble tilgitt av Gud. Melek Taus ble inkarnert i sjeik Adi og sammen representerer de skaperkreftene. Alle de sju englene har manifestert seg i verden som helgener/hellige menn.

Ifølge troen fylte Melek Taus sju krukker med tårer gjennom 7000 år. Tårene ble brukt til å slukke og utrydde ilden i helvete. Yezidene benekter derfor det ondes og helvetes eksistens og tar avstand fra tro og begreper som synd og djevel.¹³

Yezidene omtales ofte som "djeveldyrkere". Årsaken er muligens at det andre navnet for Melek Taus, *Shaytan*, er navnet som brukes om djevelen i Koranen. Hvorfor det samme navnet brukes er ikke kjent for omverdenen. Deler av yezidenes religiøse symbolikk og praksis kan heller ikke relateres til islam. Av det som er kjent om deres religiøse tro og praksis er det imidlertid ikke noe som tyder på at yezidene dyrker Koranens (eller Bibelens) djevel.

Yezidene tror på reinkarnasjon. Alle mennesker må gjennom en rekke inkarnasjoner i form av både dyr og menneske før de kan oppnå endelig frelse.¹⁴

¹¹ Spät, 2007. Op.cit.

¹² Ibid.

¹³ Encyclopaedia of the Orient. Op.cit.

¹⁴ Bruinessen, 1991. Op.cit.

3.2 RELIGIØST LEDERSKAP

Det yezidiske samfunnet er strengt lagdelt mellom ”vanlige” slekter og ”presteslekter”. Sistnevnte er inndelt i to grupper; slekter til sjeiker og slekter til *pir*, helgener.¹⁵ Religiøst lederskap er forbeholdt slekter til bestemte sjeiker, mens andre religiøse funksjoner er forbeholdt slekter til ulike helgener. Embetene er arvelige. Denne strenge religiøse inndelingen (og sterke vektlegging av blodsband) bidrar til at det yezidiske samfunnet har sterke likhetstrekk med et kastesamfunn.¹⁶ Det religiøse overhode har tittelen *Baba sjeik* og holder til i den hellige dalen Lalish. Det verdslige overhode har tittelen *mir* og holder til i Baadhri ikke langt fra Mosul.

3.3 RELIGIØS PRAKSIS

Religiøse festivaler og seremonier er helt sentralt i yeziders religiøse praksis. Vårfesten, nyttårsfesten, paradering av påfuglengelen Melek Taus og høstfesten,¹⁷ den årlige pilgrimsferden til sjeik Adis grav, er felles for alle yezider og deltakelse anses som en religiøs plikt. Religiøs praksis er ellers ikke ensartet blant yezider, det finnes regionale forskjeller både ved feiring og utøvelse av ritualer.

Den årlige pilegrimsreisen til sjeik Adis grav ved Lalish er et av yezidenes viktigste religiøse ritualer. Viktige deler av ritualene har aldri vært sett av utenforstående, men bading i elven, vasking av figurer av Melek Taus, musikk, prosesjoner og danser utført av prester skal stå sentralt. Andre ritualer skal være tenning av hundrevis av oljelamper ved graven til sjeik Adi og andre hellige menn, dyreoffer (okse) og ofring av spesiallaget mat.

Bilder av påfuglengelen Melek Taus brukes i kulten.

Yezider ber to ganger om dagen, i retning solen. Bønnen rettes til Melek Taus.

Dåp av barn er svært viktig og utføres av en religiøs leder. Dåpen skjer i den hvite kilden, en av kildene i Lalish. Guttebarn omskjæres rett etter dåpen.

Begravelser skjer umiddelbart etter dødsfall. Den døde begravnes med hendene i kors, og kroppen vendt mot øst.

Lørdag er hviledag, mens onsdagen er helligdag. I desember er det en tre dagers faste.

Det er tillatt for yezider å spise svinekjøtt og drikke alkohol. Bruk av svinekjøtt er imidlertid mer utbredt blant yezider i Georgia og Armenia enn i Irak. Omsetning av alkohol var tidligere en svært viktig inntektskilde for yezider (og kristne) som drev *gazines*, restauranter som serverte alkohol. Slike restauranter fantes også i sentrale og sørlige deler av Irak under Baath-regimet. Denne typen virksomhet måtte opphøre fra 2004 på grunn av manglende sikkerhet og radikale islamisters økte innflytelse i det irakiske samfunnet.¹⁸

¹⁵ Kreyenbroek & Allison, 1996. *Kurdish Culture and Identity*. London: Zed Books Ltd.

¹⁶ Bruinessen, 1991. Op.cit.

¹⁷ Kalles på engelsk The Autumn Assembly eller Feast of Assembly.

¹⁸ Dulz, 2008.

4. YEZIDER I IRAK

4.1 ANTALL OG GEOGRAFISK TILHØRIGHET

Hvor mange yezider som bor i Irak er usikkert, tallene varierer mellom 100 000, 250 000¹⁹ og 500 000.²⁰

De fleste yezider i Irak bor i provinsen Niniveh, i distriktet Sheikhan nord og øst for byen Mosul og i distriktet Jebel Sinjar som grenser til Syria i vest. Sheikhan og Sinjar er områder av Niniveh som tradisjonelt regnes som en del av Kurdistan. Sinjar, som ligger ca 12 mil vest for Mosul, er mindre utviklet enn Sheikhan og preget av mangelfull infrastruktur, fattigdom og meget høy arbeidsløshet. Den sosioøkonomiske situasjonen for yezider i Sinjar er generelt svært vanskelig.

Ifølge Yezidi-senteret i Tyskland bor mellom 80 % og 90 % av irakiske yezider i provinsen Niniveh. Senteret opplyser at det bor ca. 500 000 yezider i Nord-Irak, hvorav mellom 400 000 og 450 000 i Niniveh. Ca. 1/3 av disse bor i Sheikhan og i landsbyer mellom Mosul og Sheikhan. Ca. 2/3 bor i Sinjar.²¹

Ca. 10 % av yezidene bor i provinsen Dohuk som siden 1991 har vært under kurdisk regionalt selvstyre. I provinshovedstaden Dohuk ligger Lalish Cultural Center som ble etablert i 1993. Senteret driver omfattende informasjons- og kulturell virksomhet, har ni avdelinger og 15 informasjonskontorer rundt om i kurdiske områder i Nord-Irak og et internasjonalt kontaktnett.²²

De fleste landsbyer i Sheikhan har enten kristen eller yezidisk befolkning.²³ Få landsbyer i Sheikhan har blandet befolkning.

Også i Sinjar bor yezidene i egne landsbyer, de fleste ligger i områdene rundt byen Sinjar. Befolkningen i distriktene rundt er arabisk, noen steder også turkmensk og sunnikurdisk (Tel Afar).

4.2 SPRÅK OG DIALEKTER

Yezidene i Irak har den kurdiske dialekten kurmanji som morsmål, men har sin egen særskilte dialekt (eller dialekter) som markerer et tydelig språklig skille mellom dem og muslimske kurdere.²⁴

¹⁹ Kreyenbroek & Allison, 1996. Op.cit.

²⁰ The New York Times, 2007. Persecuted Sect in Iraq Avoids Its Shrine. *The New York Times*, 14. oktober. Tilgjengelig fra: http://www.nytimes.com/2007/10/14/world/middleeast/14iraq.html?_r=1&ref=middleeast&oref=slogin

²¹ Yezidi-senteret i Oldenburg, Tyskland, 2008. E-post datert 10. april fra Ilyas Yanc til Landinfo.

²² For en nærmere beskrivelse av virksomheten ved Lalish Cultural center i Dohuk, se Finnish Immigration Service, 2008. *Fact-finding mission to Iraq's three northern governorates 23.10.-03.11.2007*. Helsingfors: Finnish Immigration Service, 7. mars.

²³ Dulz, 2008.

²⁴ Spät, 2007. Op.cit.

Yezider i Sheikhan og Sinjar snakker ulike kurdiske dialekter. Kurdisk i Sinjar er mer påvirket av arabiske ord og uttrykk enn i Sheikhan. Majoriteten av yezidene i Sinjar snakker arabisk, har arabisk som skriftspråk og bruker kurdisk mest som ”hjemmespråk”. Skolene i Sinjar bruker fortsatt arabisk som undervisningsspråk. Det kurdiske demokratiske partiet (KDP) har forsøkt å motvirke bruken av arabisk blant yezider. Gjennom Dohuk Directory of Education har partiet organisert og finansiert sommerkurs i kurdisk språk og grammatikk for kurdiske lærere fra Sinjar.²⁵

4.3 POLITISK REPRESENTASJON

Yezidene har lokale politiske posisjoner i de distriktene hvor de er i flertall, dvs. i distriktene Sinjar og Sheikhan.

Yezidene har tre representanter i det kurdiske parlamentet i Erbil. KRG har to yezidiske representanter.

En yezidisk representant ble også valgt inn i parlamentet i Bagdad ved valget i desember 2005.

4.4 FORHOLDET TIL KURDISKE REGIONALE MYNDIGHETER (KRG)

Som kurdere er yezidene en del av det kurdiske fellesskapet i Nord-Irak.²⁶ Da kurderne fikk regionalt selvstyre i 1991 kom provinsen Dohuk, deler av Sheikhan (Lalish og Badra) og landsbyene Shariya, Xanke og Derebun under kurdisk styre.²⁷ Mesteparten av Sheikhan og Sinjar ble værende under Saddam Husseins regime frem til regimeskiftet i 2003.

Yezider fra tidligere Saddam-kontrollert område har **i prinsippet** kunnet søke beskyttelse i de selvstyrte kurdiske provinsene Dohuk, Erbil og Suleimaniya. Hvor mange yezider som faktisk har søkt beskyttelse i disse tre provinsene eller har bosatt seg der i forbindelse med arbeid etter mars 2003, er ikke offentlig kjent.

Ifølge FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) har kurdiske regionale myndigheter, særlig KDP forsøkt å skaffe seg politisk støtte fra yezider ved å støtte deres religiøse og kulturelle rettigheter og skape arbeidsmuligheter i Sheikhan og Sinjar. Noen yezider skal i den forbindelse ha uttrykt bekymring over muligheten for tvungen assimilering av yezider inn i det kurdiske storsamfunnet. Kurdiske myndigheter skal også ha blitt beskyldt for å ha overført amerikansk økonomisk støtte øremerket for Sinjar til andre områder i Kurdistan.²⁸

²⁵ Dulz, 2008.

²⁶ Kurdiske regionale myndigheter har som offisiell politikk å inkludere alle kurdiske grupper.

²⁷ Spät, 2007. Op.cit.

²⁸ UNHCR, 2007. *UNHCR's eligibility guidelines for assessing the international protection needs of Iraqi asylum-seekers*. Geneve: UNHCR, august. Tilgjengelig fra: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain/opensslpdf.pdf?docid=46deb05557>

I praksis kan mange yezider ikke flytte til provinsene styrt av den kurdiske regionale regjeringen (KRG) selv om de skulle ønske det. De aller fleste er avhengig av sine rasjoneringskort for å få nødvendige forsyninger av mat og andre livsnødvendige varer. Vanligvis tillates ikke overføring av rasjoneringskort for kurdere bostedsregistrert i områder utenfor KRGs kontroll pga. ønsket om å opprettholde et kurdisk folkeflertall i de omstridte områdene. Yezider har dessuten ofte store familier, 10-12 barn pr. familie er ganske vanlig. De aller fleste har ikke midler til å betale de høye levekostnadene i KRGs område eller til å kunne betale ev. nødvendige bestiktelser i tillegg. Familieforsørgere fra Sinjar og Sheikhan lar derfor familien være hjemme mens de selv pendler til arbeidsplassen i KRGs område.²⁹

4.5 SIKKERHETSSITUASJONEN 2003 – 2007

I likhet med andre religiøse og etniske minoriteter i Nord-Irak (for eksempel assyriske, ortodokse og armenske kristne og sunni- og shiamuslimske turkmenere) har også yezider siden 2004 blitt rammet av trusler og den økende sekteriske volden i Nord-Irak. Hvor mange yezider som har flyktet fra sine hjem er imidlertid usikkert og opplysninger motstridende.

I april 2007 meldte for eksempel BBC at i motsetning til en betydelig andel av Iraks kristne befolkning³⁰ hadde yezider flest blitt værende i Irak.³¹ I august meldte BBC at yezider hadde flyktet til Syria, men uten å nevne tall.³² I oktober 2007 opplyste The New York Times at minst 70 000 yezider hadde flyktet fra landet, hvilket utgjorde nesten 15 % av en yezidisk befolkning på 500 000.³³ (Tallene er usikre, ikke bekreftet av andre kilder). UNHCR meldte i august at de fleste yezider fra Mosul hadde forlatt sine hjem siden 2003, de fleste til fordel for kurdiske byer i Nord-Irak.

Fra regimeskiftet i 2003 og frem til 2007 var yezidene i liten grad omtalt i det internasjonale nyhetsbildet. I april 2007 ble imidlertid en 17 år gammel yezidisk jente som skal ha ønsket å konvertere til islam og gifte seg med en sunnimuslimsk mann, steinet i hjel på åpen gate av mannlige slektninger. Drapet ble filmet og lagt ut på internett.³⁴

²⁹ Dulz, 2008.

³⁰ Hvor mange irakiske kristne som i 2008 lever som internt fordrevne eller har flyktet til utlandet er ikke fastlåst, men muligens har mellom halvparten og to tredjedeler av den kristne befolkningen på ca. en million flyktet fra sine hjem siden 2003.

³¹ BBC News, 2007. Massacre fuels northern Iraq tensions. *BBC News*, 24. oktober. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6586825.stm

³² BBC News, 2007. Minorities targeted in Iraq bombings. *BBC News*, 15. august. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/6947716.stm

³³ The New York Times, 2007. Op.cit.

³⁴ BBC News, 2007. Honour killing in Iraq. *BBC News*, 15. mai. Tilgjengelig fra http://www.bbc.co.uk/radio4/womanshour/04/2007_20_tue.shtml

Spenningen lokalt mellom yezider og muslimske naboer (muslimske ekstremister skal ha ansett jenta for å være muslim) steg som følge av drapet. I april 2007 meldte BBC at 23 mannlige yezider var drept i en angivelig lokal konflikt i landsbyen Bashika³⁵ i nærheten av Mosul.³⁶ Kort tid etter drapet på den unge jenta stoppet væpnede menn en buss som fraktet arbeidere fra Mosul tilbake til Bashika. 23 mannlige yezider ble skilt ut fra resten av passasjerene og drept. Etter drapene skal yezidiske ledere ha dannet en militans i et forsøk på å beskytte det yezidiske samfunnet og deres helligdommer mot vold og overgrep.³⁷

Volden mot yezider startet imidlertid ikke med drapet på den unge jenta. Ifølge Turkish Daily News skal 192 yezider (i tillegg til de 23 busspassasjerene) ha blitt drept i Nord-Irak som følge av sekterisk vold mellom mars 2003 og april 2007.³⁸ (Turkish Daily News refererer i artikkelen til en uttalelse fra et forbund for yezidiske intellektuelle og den irakiske avisen Azzaman). Ifølge UNHCR skal en rekke navngitte yezider ha blitt truet og utsatt for vold fra opprørere. Bakgrunnen for deres utsatte posisjon skal være både deres kurdiske bakgrunn og religiøse tilhørighet, og deres antatte støtte til USA, kurdiske regionale myndigheter og Israel. Uislamsk oppførsel som å røyke og drikke alkohol offentlig under fastemånedene Ramadan setter dem også i en utsatt posisjon.³⁹

Den 14. august 2007 ble de yezidiske landsbyene Qataniyah og Adnaniyah i Sinjar rammet av voldsomme terrorangrep. Angrepene, som skjedde ved hjelp av fire lastebiler fulle av eksplosiver, skal ha drept ca. 400 sivile, såret flere hundre og påførte landsbyene omfattende materielle ødeleggelser. Angrepene utgjorde samlet sett sannsynligvis den blodigste enkelthendelsen med det største tapet av sivile liv siden invasjonen av Irak i 2003. Omfanget av angrepene og den gode koordineringen gjorde at amerikanske og offisielle irakiske talsmenn anklaget al-Qaida tilknyttede grupper for å stå bak angrepene.

En rekke mulige årsaker til angrepene har vært omtalt i ulike nyhetskilder:

- Terrorangrepene kan ha vært en hevn for steiningen av den unge yezidiske jenta. The Christian Science Monitor siterte en yezidisk mann som opplyste at den al-Qaida tilknyttede gruppen Den islamske stat i Irak hadde distribuert løpesedler hvor yezider ble truet på livet.
- Den amerikanske militære storoffensiven mot opprørere våren og sommeren 2007 i og rundt Bagdad og provinsene Anbar og Diyala har medført at opprørere og dermed den sekteriske volden har spredt seg nordover i Irak.

³⁵ Befolkningen i Bashika består av 80 % yezider, 15 % kristne og 5 % muslimer ifølge The Christian Science Monitor, 2007. The US blamed Al Qaeda in Iraq for Tuesday's coordinated suicide bombings that may have killed as many as 400 Yazidis in the worst attack of its kind since the war began. *The Christian Science Monitor*, 24. april. Tilgjengelig fra: <http://www.csmonitor.com/2007/0817/p06s01-woiq.html?page=2>

³⁶ BBC News, 24.04.2007. Op.cit.

³⁷ RFE/RL, 2007. Iraq: Christian Population Dwindling Due to Threats, Attacks. *RFE/RL*, 31. mai. Tilgjengelig fra: <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/5/A453003E-DEC4-491A-9069-81255C27A7FA>

³⁸ Turkish Daily News, 2007. 215 Yazidis killed since US invasion. *Turkish Daily News*, 24. april. Tilgjengelig fra <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=71442>

³⁹ UNHCR 2007. Op.cit.

- Landsbyenes geografiske beliggenhet nær den syriske grensen. Landsbyene ligger isolert til i et av Iraks mest øde og minst utviklede områder. Området skal ha vært ubeskyttet og et ”mykt” mål; verken den amerikanske hæren eller irakisk politi skal ha vært tilstede i områdene hvor landsbyene lå.
- Det bor en stor sunnimuslimsk arabisk befolkning i Niniveh. Sinjar er imidlertid hovedsakelig befolket av kurdere hvorav flertallet er yezider. Kurdiske regionale myndigheter ønsker å innlemme distriktet i et fremtidig Kurdistan og innbyggerne skulle stemt over dette i en folkeavstemning som var ment å avholdes innen utløpet av 2007 (utsatt på ubestemt tid). Bombeangrepene kan således ha vært et forsøk på å jage yezidene vekk eller skremme dem fra å delta i avstemningen.

Den 9. september 2007 meldte BBC at hovedmannen bak terrorangrepene var blitt drept i nærheten av Mosul.⁴⁰

4.6 SIKKERHETSSITUASJONEN 2008

Sikkerhetssituasjonen for yezider er best i de kurdisk kontrollerte provinsene. KDP har også vist vilje og evne til å beskytte yezider og andre minoriteter i Sheikhan og øvrige områder som partiet de facto kontrollerer i Niniveh, dvs. området ned til distriktsbyen Ain Shifne. I området mellom Ain Shifne og Mosul ivaretas sikkerheten av den irakiske nasjonalgarden (ING) og kristne militser. Det assyriske demokratiske partiet (ADM) skal ha egne militser eller vaktstyrker som består av frivillige.⁴¹

Det skal ikke foregå noen systematisk forfølgelse av yezider i Sinjar. Sikkerheten blir ivaretatt av amerikanske soldater og ING. I tillegg skal KDP etter august 2007 ha flere hundre politifolk stasjonert i Sinjar. Sunnimuslimske opprørere tilknyttet al Qaida-nettverket og/eller det tidligere Baath-regimet opererer imidlertid i ly av nattet mørket. Sikkerheten på veiene er dårlig, hvilket gir opprørere handlingsrom og gjør det utrygt for yezider å ferdes til andre deler av Nord-Irak. Dette, og den geografiske beliggenhet som innebærer reise gjennom arabiske og muslimske områder, begrenser yeziders bevegelsesfrihet, næringsvirksomhet og religionsutøvelse utenfor Sinjar.

Den arabiske delen av Mosul hadde tidligere en liten yezidisk minoritet. I løpet av siste halvdel av 2007 skal de gjenværende yezider ha flyktet fra byen av frykt for overgrep.⁴² For eksempel måtte 860 yezidiske studenter, hvorav 157 kvinnelige, avbryte studiene pga. trusler. KDP tillot studentene å flytte studiene til universitetet i Dohuk. Universitetet har også holdt kurs for yezidiske lærere fra Mosul slik at disse kan undervise i kurdiske skoler i Dohuk og Erbil.⁴³

⁴⁰ BBC News, 2007. Iraq carnage “mastermind” killed. *BBC News*, 9. september. Tilgjengelig fra: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6986170.stm

⁴¹ Dulz, 2008.

⁴² Yezidi-senteret i Oldenburg, Tyskland. E-post datert 10. april fra Ilyas Yanc til Landinfo..

⁴³ Dulz, 2008.

5. KILDER

5.1 SKRIFTLIGE KILDER

- ASIA TIMES, 2007. Violence stalks Iraq's minorities. *Asia Times*, 28. august. Tilgjengelig fra http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/IH28Ak03.html [lastet ned 22.10.2007]
- BBC NEWS, 2007. Honour killing in Iraq. *BBC News*, 15. mai. Tilgjengelig fra http://www.bbc.co.uk/radio4/womanshour/04/2007_20_tue.shtml [lastet ned 24.10.2007]
- BBC NEWS, 2007. Massacre fuels northern Iraq tensions. *BBC News*, 24. april. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6586825.stm [lastet ned 19.10.2007]
- BBC NEWS, 2007. Minorities targeted in Iraq bombings. *BBC News*, 15. august. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/6947716.stm [lastet ned 24.10.2007]
- BBC NEWS, 2007. Iraq carnage "mastermind" killed. *BBC News*, 9. september. Tilgjengelig fra: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6986170.stm [lastet ned 22.10.2007]
- BRUINESSEN, MARTIN, VAN, 1991. Religion in Kurdistan. *Kurdish Times*, 4 (1-2).
- CAUCAS EUROPE NEWS, 2006. Report: The Yezidi Kurds from Tbilisi. 20. desember. [Ikke lenger tilgjengelig på internett]
- THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, 2007. Yazidis call for government protection, and there are fears of reprisal attacks after religiously motivated killings. *Christian Science Monitor*, 24. april. Tilgjengelig fra: <http://www.csmonitor.com/2007/0424/p99s01-duts.htm> [lastet ned 22.10.2007]
- THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, 2007. The US blamed Al Qaeda in Iraq for Tuesday's coordinated suicide bombings that may have killed as many as 400 Yazidis in the worst attack of its kind since the war began. *The Christian Science Monitor*, 17. august. Tilgjengelig fra: <http://www.csmonitor.com/2007/0817/p06s01-woiq.html?page=2> [lastet ned 22.10.2007]
- DULZ, I., HAJO, S., SAVELSBERG, E., 2005. *Verfolgt und umworben: Die Yeziden im "neuen Irak"*. Yeziden Colloquium, august. Tilgjengelig fra http://www.yeziden-colloquium.de/inhalt/wissenschaft/Dulz_Savelsberg_Hajo_Yeziden.pdf [lastet ned 22.05.2008.]
Rapporten er tilgjengelig på norsk i Landdatabasen (kun for utlendingsforvaltningens brukere) under Irak/Sosiale og kulturelle forhold.

- ENCYCLOPEDIA OF THE ORIENT, [ingen dato]. *Yazidism*. Tilgjengelig fra: <http://i-cias.com/e.o/uyazidism.htm> [lastet ned 22.10.2007]
- FINNISH IMMIGRATION SERVICE, 2007. *Fact-finding mission to Iraq's three northern governorates 23.10.-03.11.2007*. Helsingfors: Finnish Immigration Service, 7. mars.
- KREYENBROEK, PHILIP & ALLISON, CHRISTINE, 1996. *Kurdish Culture and Identity*. London: Zed Books Ltd.
- KVÆRNE, PER & VOGT, KARI, 2002. *Religionsleksikon*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL (MRG), 2008. *State of the World's Minorities. Middle East*. London: MRG, 11. mars. Tilgjengelig fra <http://www.minorityrights.org/download.php?id=470> [lastet ned 22.05.2008]
- MIGRATIONSVERKET, 2006. *Migrationsverkets rapport från resa i den kurdiska regionen i Irak, 29 november – 6 december 2005*. Norrköping/Jönköping: Migrationsverket, mai.
Rapporten er ikke offentlig tilgjengelig. Utlendingsforvaltningens brukere har imidlertid tilgang via Landdatabasen (internt verktøy) under Irak/Sosiale og kulturelle forhold.
- MOSTYN, TREVOR & HOURANI, ALBERT, 1988. *The Cambridge Encyclopedia of the Middle East and North Africa*. Cambridge: Cambridge University Press.
- THE NEW YORK TIMES, 2007. Persecuted Sect in Iraq Avoids Its Shrine. *The New York Times*, 14. oktober. Tilgjengelig fra: http://www.nytimes.com/2007/10/14/world/middleeast/14iraq.html?_r=1&ref=middleeast&oref=slogin [lastet ned 19.10.2007]
- RADIO FREE EUROPE/RADIO LIBERTY, 2007. Iraq: Christian Population Dwindling Due to Threats, Attacks. *RFE/RL*, 31. mai. Tilgjengelig fra: <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/5/A453003E-DEC4-491A-9069-81255C27A7FA>. [lastet ned 22.10.07]
- SPÄT, ESZTER, 2007. *The Yezidis*. London: Saqi Books.
- TURKISH DAILY NEWS, 2007. 215 Yazidis killed since US invasion. *Turkish Daily News*, 24. april. Tilgjengelig fra <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=71442> [lastet ned 22.05.2008]
- UNHCR, 2007. *UNHCR's eligibility guidelines for assessing the international protection needs of Iraqi asylum-seekers*. Geneve, UNHCR, august. Tilgjengelig fra: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain/opendocpdf.pdf?docid=46deb05557> [lastet ned 22.10.2007]

- UTLENDINGSDIREKTORATET & UTLENDINGSNEMNDA, 2003. *Rapport fra tjenestereise til Nord-Irak, Syria og Jordan*. Oslo: Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda, november. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/10/1/10_1.pdf [lastet ned 22.05.2008]
- YEZIDI-SENTERET I OLDENBURG, TYSKLAND. <http://www.yeziden.de/> [lastet ned 24.4.2008]

5.2 MUNTlige KILDER

- DULZ, IRENE, 2008. Intervju foretatt av Landinfo på factfinding-reise til Amman, Jordan i mars 2008.
- DULZ, IRENE, 2008. E-post til Landinfo datert 3. mai 2008.
- YEZIDI-SENTERET I OLDENBURG, TYSKLAND. E-post fra Ilyas Yanc til Landinfo datert 10. april 2008.